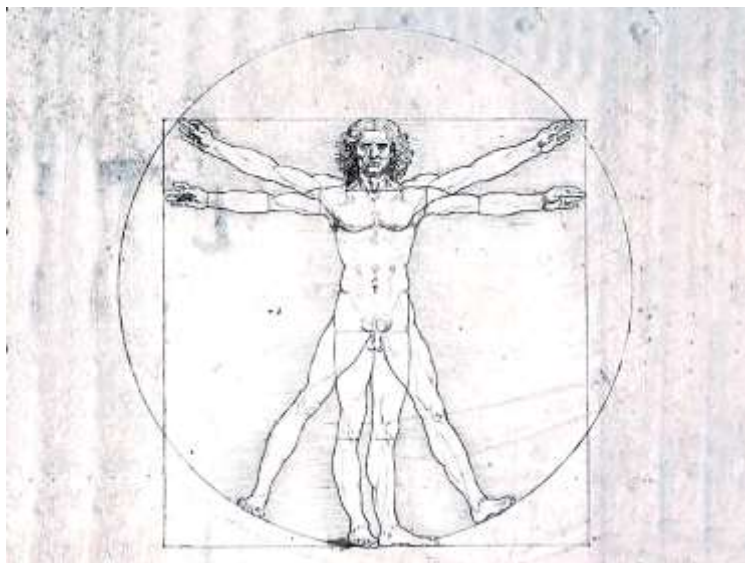

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет

ЕКОЛОГІЧНІ ТА ВІКОВІ СКЛАДОВІ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ

(Матеріали Міжнародної студентської наукової конференції
Рівне, 16-17 березня 2007 р.)

Рівне, 2007

Екологічні та вікові складові психічного здоров'я людини. Матеріали Міжнародної студентської наукової конференції. Рівне, 16-17 березня 2007 р. Рівне, РДГУ, 2007. – 198 с.

Редакційна колегія:

- Воробйов А.М.** – професор, проректор з навчальної роботи, завідувач кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ, Заслужений працівник освіти України – голова;
- Лико Д.В.** - професор, академік УЕАН, Заслужений працівник освіти України, декан психолого-природничого факультету РДГУ;
- Романюк В.Л.** – доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ
- Артемова О.І.** – доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;
- Безлюдна В.І.** - доцент кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ;
- Главінська О.Д.** – доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;
- Грюк І.Б.** – доцент, завідувач кафедри біології та прикладної екології РДГУ;
- Марциновський В.П.** – професор, завідувач кафедри анатомії та фізіології РДГУ;
- Мельник В.Й.** - доцент кафедри біології та прикладної екології РДГУ;
- Павелків В.Р.** – кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ.

Матеріали обговорені та рекомендовані до друку на засіданні науково-методичної ради психолого-природничого факультету РДГУ. Протокол № 3, від 9 березня 2007 р.

ЗМІСТ

Вступ	3
Павлов І.П. Лист до молоді	4
Секція I. Техногенне забруднення довкілля і розлади психіки та поведінки	5
Лико Д.В., Мельник В.Й. Вплив стану довкілля на здоров'я людей	5
Алтухова Анастасія. Вплив екологічних криз і катастроф на психічне здоров'я людини	8
Кравчук Володимир. Вплив та наслідки забруднення атмосферного повітря міста автотранспортом	11
Буткевич Сергій. До проблем становлення екологічної психології	14
Донець Світлана. Психологічні наслідки техногенних катастроф ..	15
Дідусенко Галина. Якість поверхневих вод Рівненщини	18
Денисюк Оксана. Екологічні складові психічного здоров'я	19
Ігнатієва Анастасія. Психологічні особливості дітей, що мешкають у зоні посиленого радіоекологічного контролю	22
Белеля Марина. Екологічна оцінка якості води р. Іква в межах Рівненської області	25
Кушнір В.М., Панасюк В.Ю., Кириченко О. Порушення психофізіологічних процесів і їх профілактика	27
Латюк Ірина. До проблеми визначення екологічної культури особистості	29
Лико Сергій. Зернисті фосфорити у сільськогосподарському виробництві	34
Максимець Оксана. Наслідки акумуляції радіонуклідів у деревині та продукції із деревини	36
Мантула М. Якість води р. Устя та здоров'я жителів міста	40
Миронець Марина. Роль реабілітаційної діяльності психологічної служби системи освіти у збереженні психологічного здоров'я постраждалих від техногенних катастроф	44
Ожаровська Світлана. Соціально-психологічна складова наслідків Чорнобильської катастрофи	46
Пілічук Ольга. Дослідження віддалених наслідків техногенних катастроф на прикладі переселених чорнобильців Миколаївської області	48

Екологічні та вікові складові психічного здоров'я людини

Сахневич Людмила. Вплив промислових викидів Рокитнівського склозаводу на якість атмосферного повітря	51
Фількевич Вікторія. Техногенне забруднення довкілля і розлади психіки та поведінки	53
Хабаров Володимир. Дослідження внутрішнього опромінення населення контрольованої зони Рівненської АЕС.....	56
Хильчук Ольга. Вплив іонізуючого випромінювання на організм людини.....	58
Шаправський Олександр. Техногенне забруднення атмосферного повітря м. Рівне промисловими викидами КТП «Теплокомуненергія»	63
Секція II. Вікові та гендерні аспекти психічного здоров'я особистості	66
Осьмак Л.П., Андрущенко Оксана. Гендерні особливості конфліктної поведінки підлітків	66
Вітрук Алла. Негативний вплив телебачення на психіку підлітків ..	68
Галабурда Лідія. Професійні інтереси як компонент психічного здоров'я особистості	70
Гусаківська Світлана. Психологічні чинники адитивної поведінки підлітків.....	72
Дука Ольга. Здоровий спосіб життя в юнацькому віці: реальний погляд	80
Драченко Ольга. Гендерні особливості соціальної адаптації	82
Юрченко В.М., Замлинна Наталія. Гендерні особливості міжособистісних стосунків у дітей молодшого шкільного віку	85
Ковальчук Богдана. Феномен психічного здоров'я як об'єкт теоретичних досліджень	87
Ковтун Наталія. Зв'язок між особливостями стосунків у сім'ї та формуванням агресивних реакцій в юнацькому віці	90
Корольчук Ірина. Пам'ять в системі пізнавальної діяльності	93
Костючок Олег. Психологічні особливості впливу соціального статусу в групі на характер міжособистісних стосунків молодших школярів	95
Кужель Інна. Профілактика алкоголізму – основа психічного здоров'я нації	98
Лаворик Лариса. Наукові дослідження материнської сфери – проблеми та перспективи.....	100
Музичук Віта. Згубний вплив куріння на організм людини	103

Екологічні та вікові складові психічного здоров'я людини

Назарець Людмила. Передумови адиктивної поведінки підлітків та фактори захисту тема.....	106
Почасвець Ірина. Гендерні та мотиваційні особливості формування звички тютюнопаління серед студентської молоді	108
Пясецька Ірина. Екологічні і вікові складові психічного здоров'я людини.....	110
Соботович Олександр. Особливості короткочасної пам'яті у студентів-біологів.....	113
Юрим Світлана. Моделювання пам'яті	115
Секція III. Діагностика та шляхи профілактики розладів психіки та поведінки	117
Руденко Н.М, Бейлах О.М. Аналіз рівня сформованості відповідальності студентів-першокурсників	117
Божок Яна. Вплив епілепсії на психічний розвиток і поведінку хворого.....	118
Неровня О.В., Вовк Анна. Психопатологічне функціонування у соціально-культурному контексті.....	121
Гомончук Катерина. Дослідження особливостей сприйняття соціальних феноменів студентами молодших курсів (на основі теорії Дж. Келлі).....	123
Гончарова Наталія. Інформаційні неврози: проблема діагностики і профілактики	126
Дубровський Роман. Переваги ДБСТ над школами-інтернатами у контексті попередження проявів девіантної поведінки	129
Зажицька Тетяна. Теоретичні та прикладні аспекти стилю.....	132
Зеленська О. Проблема погіршення стану здоров'я дітей і молоді в Україні та шляхи формування здорового способу життя	133
Юрченко В.М., Князева Анна. Соціально-психологічні установки українських студентів до сприймання людей інших національностей.....	135
Осьмак Л.П., Кордоба Інна. Комунікативна некомпетентність як чинник соціально дезадаптованої поведінки підлітків	138
Вікторія Косенко. Психологічні аспекти віктимної поведінки в підлітковому віці	139
Козішкurt Уляна. Агресивні тенденції в сучасному суспільстві: інстинкт чи інформаційний наслідок?	142
Кравець Віта. Формування сприятливого мікросередовища сім'ї.....	144
Лабик Юля. Психосоматичні розлади як проблема клінічної психології: регіональні аспекти	147

Екологічні та вікові складові психічного здоров'я людини

Музичук Ірина. Усвідомлення сенсу життя як чинник самоактуалізації підлітків	151
Назаренко Ольга. Проблемы одаренности и гениальности	153
Остапович Ірина. Конструктивні копінг-стратегії.....	155
Поліщук Альона. Фобії-комплекси: причини і наслідки.....	158
Романів Наталія. Специфічні особливості виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування у різних типах навчальних закладів	160
Ромашевська Ольга. Нові шляхи діагностично-корекційної допомоги дітям з особливими потребами	164
Осьмак Л.П., Тирак Тетяна. Психопрофілактика деструктивних форм самоствердження підлітків	167
Усачик Ольга. Антистресорні властивості лікарських рослин – радіопротекторів.....	169
Хоровець Ірина. Психічне здоров'я як складова якості життя особистості	172
Чубко Мар'яна. Зростання патологій щитоподібної залози, викликаних радіаційним забрудненням деяких районів Рівненської області як один із чинників впливу на поведінку людини.....	175
Чекун Юлія. Профілактична дія радіопротекторів по подоланню проявів патогенезу ЦНС	179
Шевців М.В., Чикун Зоряна. Психофізіологічні механізми формування неврозів	181
Юрчук М. Люди і СНІД - знати, щоб жити	183
Янчук Катерина. Психологічні чинники виникнення розладів харчування та шляхи їх профілактики у старшокласниць	186
Відомості про авторів.....	190

Екологічні та вікові складові психічного здоров'я людини

Відповідь: на честь свята – 238 (64%), для сміливості – 10 (3%), позбутись нудьги – 75 (18%), бо пили друзі – 64 (15%), бо всі дорослі п'ють-18 (5%).

5. Коли ти вперше спробував спиртні напої?

Відповідь: до школи - 129 (34%), в початковій школі – 149 (42%), в середній школі – 83 (24%).

Аналізуючи отримані дані, можна стверджувати, що потяг до вживання алкогольних напоїв поширений як серед хлопців так і серед дівчат.

Економічне становище громадян України, низький рівень достатку в сім'ї, неспроможність батьків забезпечити належний матеріальний стан спонукають їх до вживання алкоголю. Діти часто проводять свій час на вулиці, де і знайомляться із спиртними напоями, чи наслідують таким чином своїх батьків. Вживають алкоголь і для самоутвердження, наслідування старших, відчуття новизни і з цікавості. Підсумовуючи наведені вище дані, мимоволі починаєш розуміти, наскільки хвороботворну націю будемо мати в майбутньому, а це обов'язково відіб'ється на соціальному становищі суспільства, інтелектуальній сфері і взагалі на загальному рівні розвитку дітей і підлітків.

Список використаних джерел

1. Бородкин Ю.С., Грекова Т.И. Алкоголизм. Причины, следствия, профилактика. – Л.: Наука, 1987. – 55 с.
2. Дроздов Э.С., Зенченко Е.И. Алкоголизм: 100 вопросов и ответов. – М.: Сов. Россия, 1986. – 144 с.
3. Колесов Д.В. Беседы об антиалкогольном воспитании. – М.: Просвещение, 1987. – 78 с.
4. Никитин Ю.И. Нервно-психологические заболевания при алкоголизме. – К.: Здоровья, 1988. – 40 с.

УДК 001.891:159.922.1-055.26

НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ МАТЕРИНСЬКОЇ СФЕРИ – ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Лаворик Лариса, студентка РДГУ

Науковий керівник: **Безлюдна В.І., к. психол. н., доц.**

Психологія материнства – одна з маловивчених вітчизняною психологією ліній наукового аналізу. Актуальність психологічного вивчення материнства продиктована існуванням суперечностей між

Екологічні та вікові складові психічного здоров'я людини

гострою демографічною проблемою, пов'язаною з падінням народжуваності, великою кількістю сімей, що розпадаються, збільшенням числа дітей-сиріт при живих батьках та відсутністю психологічно обґрунтованих програм соціальної та психологічної допомоги сім'ї в першу чергу жінці.

Вивченням цієї проблеми займалися В.І. Брутман [1, 2], М.І. Лісіна [3], С.Ю. Мещерякова [3], Г.Г.Філіппова [4,5], Л.Б. Шнейдер [7], М.Мід [6]. У своїх роботах вони виходили із уявлень про те, що психологічна готовність до материнства формується під впливом взаємопов'язаних біологічних і соціальних факторів і, з однієї сторони, має інстинктивну основу, а з іншої – виступає як особливе особистісне утворення. Мотиваційна основа материнської поведінки людини формується на протязі всього життя, випробовуючи вплив позитивних і негативних факторів. Відповідно рівень психологічної готовності до материнства визначається сумарним ефектом дії цих факторів до того моменту, коли жінка стає матір'ю.

Психологічна готовність до материнства розглядається як специфічне особистісне утворення, стержневою основою якого є суб'єкт-об'єктна орієнтація у ставленні матері до майбутньої дитини. Існує припущення, що це відношення проектується після народження дитини в реальну материнську поведінку і визначає її ефективність. У структуру психологічної готовності до материнства входять специфічні потреби, інтереси, ідеали, цінності, переконання, установки та бажання.

Узагальнення основних напрямків досліджень дозволяє робити висновок про те, що материнство, як соціально-психологічний феномен різними дослідниками пояснюється по-різному. Так Л.Б. Шнейдер, аналізуючи сутність цього явища виокремлює у ньому дві найважливіші характеристики: материнство як забезпечення умов для розвитку дитини і материнство, як частина особистої сфери жінки [7]. Праці М.Мід показали, що материнська турбота і емоційний зв'язок з дитиною настільки глибоко закладені в реальних біологічних умовах зачаття і виношування, пологів і годування грудьми, що тільки складні соціальні установки можуть повністю їх нейтралізувати. Жінки за своєю природою є матерями. Викривлення у цій сфері зумовлені дією суперечливих соціальних впливів [6]. І, навпаки, Е.Бадинтер, прослідкувавши історію материнських установок протягом чотирьох століть (з 16 – 20 ст.), прийшла до висновку, що поняття

Екологічні та вікові складові психічного здоров'я людини

«материнський інстинкт» - це міф. Материнська любов – поняття, яке наповнюється в різні періоди історії різним змістом. Жінка стає кращою або гіршою матір'ю залежно від того, цінується чи знецінюється в суспільстві явище материнства [6].

Філіппова Г.Г., аналізуючи материнство з еволюційної точки зору, розглядає його як варіант батьківської поведінкової сфери, властивої жіночій статі, яке набуває особливого значення у ссавців. Еволюційне призначення материнства полягає в забезпеченні матір'ю адекватної турботи про потомство[4].

Оскільки материнство - це складне і багатостороннє явище, то проблеми, яких торкаються дослідники, досить широкі та різноманітні. Материнство можна розглядати як феномен біологічний, соціальний та психологічний. Вважається, що норм материнського ставлення немає, оскільки зміст материнських установок змінюється від епохи до епохи. У той час завжди існували явища, які у всі історичні періоди вважалися такими, що негативно впливали на формування материнського ставлення до народження та виховання дітей.

У цьому аспекті особливої ваги набувають дослідження, пов'язані з можливостями виявлення вже в процесі вагітності особливостей стану та поведінки майбутньої матері, за якими можна прогнозувати успішність материнства і більш конкретно – особливості ставлення матері до дитини після її народження як визначального фактора розвитку відносин.

Список використаних джерел

1. Брутман В.И., Филиппова Г.Г., Хамитова И.Ю. Методики изучения психологического состояния женщин во время беременности и после родов //Вопросы психологии. 2002. № 3. С. 110-118.
2. Брутман В.И., Радионова М. С. Формирование привязанности матери к ребенку в период беременности. //Вопросы психологии. 1997. №6. С. 38-47.
3. Мещерякова С.Ю. Психологическая готовность к материнству //Вопросы психологии. 2000. № 5. С. 18-27.
4. Филиппова Г.Г. Материнство: сравнительно-психологический подход //Психологический журнал. 1999. № 5. С. 81-88.
5. Филиппова Г.Г. Материнство и основные аспекты его исследования в психологии //Вопросы психологии. 2001. № 2. С. 22-36.

6. Скрицкая Т.В. Материнство как социально обусловленный феномен. <http://hpsy.ru/public/x2472.htm>
7. Шнейдер, Л. Б. Психология семейных отношений. Курс лекций. – М., 2000. – 512 с.

УДК 613.8+613.86

ЗГУБНИЙ ВПЛИВ КУРІННЯ НА ОРГАНІЗМ ЛЮДИНИ

Музичук Віта, студент РДГУ

Науковий керівник: **Безлюдна В.І., к. психол. н., доц.**

Куріння тютюну - найпоширеніша звичка, яка руйнує здоров'я людини. Немає сумніву у тому, що із вживанням тютюну пов'язана велика кількість всіляких хвороб, а при зловживанні курінням – можуть виникнути небезпечні недуги. Пристрасть до тютюну, вважається хворобою, що належить до розряду наркоманій.

У наш час боротьба з курінням є не лише медичною, але й соціальною проблемою. Не зважаючи на існуючі заходи проти тютюнопаління, значних успіхів у цій справі поки що не досягнуто. Ця шкідлива звичка міцно утримується в побуті людей і продовжує розповсюджуватись. Викликає занепокоєння переміщення куріння у більш ранні вікові групи населення та поширення його серед осіб жіночої статі [1; 3; 4].

Всім відомо, що тютюнопаління шкодить здоров'ю і загрожує нашому життю. Ймовірність того, що людина, яка палить, загине від нікотину складає 50%. Генеральний директор Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) відмітив наступне: „Цигарка - це підступний винахід, з якого людина отримує таку дозу нікотину, якої достатньо, щоб звикнути до нього на все життя, - до тих пір, доки нікотин не вб'є курця ”. За даними ВООЗ, кожного року від хвороб, пов'язаних з тютюном, помирає 4 млн. чоловік, або 1 людина за кожні 8 секунд. У всьому світі куріння стає однією з найголовніших причин смерті, яку можна відвернути. Якщо так буде продовжуватися і далі, то 50 млн. людей або 9 % населення світу можуть померти саме від тютюну. Уже зараз паління стане основною причиною поширення смерті та інвалідності в усьому світі і буде забирати більше життів, ніж СНІД, туберкульоз, дорожньо-транспортні пригоди, вбивства і самогубства разом узяті. Курці, як правило, вмирають на 15-20 років раніше відпущеного терміну, 30% ракових захворювань зумовлено палінням. Паління пов'язано з 25 небезпечними захворюваннями. Зокрема воно є причиною серцевого приступу, інсульту, хронічного